

Міжнародне право

УДК 341.231.14:314.7(100)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14289908>

**Аналіз міжнародних правових норм щодо захисту прав біженців і
мігрантів у сучасному світі**

Резворович Кристина Русланівна,

доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільно-правових
дисциплін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
49005, м. Дніпро, проспект Науки 26, Україна,
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1183-613X>

Пироговська Віра Олександрівна,

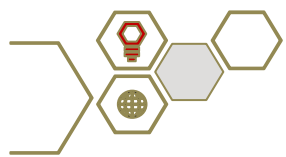
кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права,
європейської та євроатлантичної інтеграції, Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка, 04207, м. Київ, вул. Левка Лук'яненка 13 Б, Україна,
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3339-8417>

Ястремська Наталя Миколаївна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри державно-правових дисциплін
та безпеки життєдіяльності, Криворізький навчально-науковий інститут
Донецького державного університету внутрішніх справ,
50065, м. Кривий Ріг, вул. Степана Тильги 21, Україна,
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4867-9652>

Прийнято: 17.11.2024 | Опубліковано: 06.12.2024

Анотація: Актуальність теми дослідження зумовлена глобальним
характером проблеми захисту прав біженців і мігрантів, яка є однією з

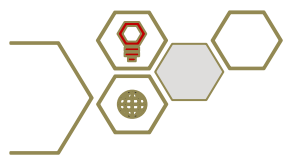
найскладніших у міжнародному праві. Збільшення кількості вимушених переміщень через воєнні дії, порушення прав людини та екологічні катастрофи вимагає оновлення наявних підходів до міжнародного захисту цієї вразливої категорії осіб. У цьому контексті дослідження принципів міжнародного права, їх реалізації та ролі міжнародних організацій є особливо важливим.

Метою статті є аналіз основних принципів міжнародного права, які регулюють захист прав біженців, визначення їхньої значущості у формуванні глобальної системи захисту, а також вивчення способів імплементації цих принципів у національне законодавство. Особлива увага приділяється ролі міжнародних організацій та держав у забезпеченні виконання міжнародно-правових норм.

У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Зокрема, метод системного аналізу допоміг виявити взаємозв'язок між міжнародними правовими нормами та їхньою реалізацією на національному рівні. Порівняльно-правовий метод дав змогу дослідити особливості правового регулювання в різних країнах, а методи аналізу документів та інтерпретації сприяли поглибленому вивченню міжнародних договорів і резолюцій.

Результати дослідження засвідчили, що основоположні принципи, зокрема заборона примусового повернення (невидворення), неவிдача та справедливий розподіл тягара, становлять основу міжнародної системи захисту прав біженців. Водночас дослідження виявило значні прогалини в їхній реалізації, зокрема в умовах збільшення кількості біженців, а також недостатню ефективність співпраці між державами та міжнародними організаціями.

У висновках зазначено, що для вдосконалення міжнародного захисту прав біженців необхідно зміцнювати співпрацю між державами й міжнародними інституціями, удосконалювати національне законодавство та враховувати нові виклики, пов'язані з кліматичними міграціями й іншими глобальними змінами.

Ключові слова: міграційна політика, правовий статус, соціальна адаптація, принцип недискримінації, міжнародне право.

Analysis of International Legal Norms Regarding the Protection of Refugee and Migrant Rights in the Modern World

Krystyna Rezvorovych,

Doctor of Law, Associate Professor, Head of the Department of Civil Law, Dnipro State University of Internal Affairs, 49005, Dnipro, ave. Nauky 26, Ukraine,
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1183-613X>

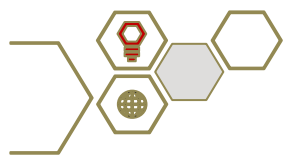
Vira Pyrohovska,

Candidate of Law, Associate Professor of the Department of International Law, European and Euro-Atlantic Integration, Boris Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 04207, Kyiv, st. Levka Lukianenka 13 B, Ukraine,
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3339-8417>

Natalia Yastremska,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of State Legal Disciplines and Life Safety, Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute, Donetsk State University of Internal Affairs, 50065, Kryvyi Rih, st. S. Tilgyi 21, Ukraine,
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4867-9652>

Abstract: The relevance of the research topic is determined by the global nature of the problem of protecting the rights of refugees and migrants, which remains one of the most difficult in international law. The growing number of forced displacements due to military conflicts, human rights violations and environmental disasters requires updating existing approaches to the international protection of this

vulnerable category of persons. In this context, the study of the principles of international law, their implementation and the role of international organizations is particularly important.

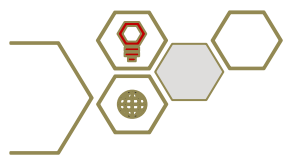
The purpose of the article is to analyze the key principles of international law that relate to the protection of refugee rights, to assess their role in the formation of the international protection system, as well as to study the ways of their reflection in domestic law. Special attention is paid to the consideration of the role of international organizations and states in ensuring compliance with international legal norms.

The article uses general scientific and special research methods. In particular, the method of systemic analysis helped to reveal the relationship between international legal norms and their implementation at the national level. The comparative legal method made it possible to investigate the peculiarities of legal regulation in different countries, and the methods of document analysis and interpretation contributed to the in-depth study of international treaties and resolutions.

The results of the study proved that key principles such as non-refoulement, non-refoulement and equal burden-sharing are the foundation of the international refugee protection system. At the same time, the study revealed significant gaps in their implementation, in particular in the conditions of an increase in the number of refugees, as well as insufficient effectiveness of cooperation between states and international organizations.

The conclusions state that in order to improve the international protection of the rights of refugees, it is necessary to strengthen cooperation between states and international institutions, improve national legislation and take into account new challenges related to climate migrations and other global changes.

Keywords: migration policy, legal status, social adaptation, principle of non-discrimination, international law.

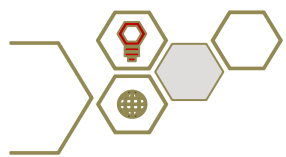
Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Міжнародний захист прав біженців і мігрантів у сучасному світі є важливим аспектом забезпечення гуманітарних стандартів та дотримання основних прав людини. В умовах глобалізації, загострення збройних конфліктів, кліматичних змін, економічної нестабільності та інших кризових явищ дедалі більше людей змушені залишати свої домівки в пошуках безпеки, захисту та кращих умов для життя.

Зростання масштабів міграції та збільшення кількості біженців ставлять перед міжнародною спільнотою низку складних викликів. Одним з основних завдань є забезпечення ефективної системи правового захисту цих категорій осіб, яка базується на міжнародних правових нормах і зобов'язаннях держав. Водночас ці механізми часто стикаються з обмеженнями, зумовленими політичними, економічними та соціальними факторами, а також розбіжностями в підходах різних країн до виконання міжнародних зобов'язань.

З огляду на це, актуальність проблеми полягає в необхідності глибокого аналізу чинних міжнародних правових норм щодо захисту прав біженців і мігрантів. У сучасних умовах глобальних криз і зростання масштабів міграції особливо важливим є виявлення переваг і недоліків наявних механізмів, а також розробка нових підходів, які сприятимуть підвищенню ефективності захисту прав цих вразливих груп населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних досліджень з обраної проблематики засвідчує, що тема захисту прав біженців і мігрантів є однією з основних у сфері міжнародного права та гуманітарних досліджень. Численні наукові праці та аналітичні матеріали присвячені різним аспектам цієї проблеми, що підтверджує її актуальність і багатовимірність.

Значний внесок у вивчення міжнародно-правових норм зробили такі дослідники, як Г. В. Логвинський [1], С. Р. Сулейманова [2–3], які акцентують увагу на ролі Конвенції про статус біженців 1951 року та Протоколу 1967 року. У цих роботах розглядаються як досягнення, так і недоліки зазначених

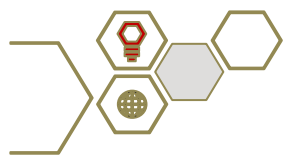
документів, зокрема, їхня обмежена адаптивність до нових викликів, пов'язаних із масовими переміщеннями через зміни клімату чи економічні кризи.

Деякі автори зосереджуються на діяльності міжнародних організацій, таких як Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (далі – УВКБ ООН), аналізуючи їхню ефективність у координації допомоги та реалізації міжнародно-правових норм. Так, А. Тимчишин, О. Звонарьов, О. Мохонько, В. Постригань, О. Попович (A. Tymchyshyn, O. Zvonarov, O. Mokhonko, V. Postryhan, O. Popovych) [4] та А. Тимчишин, Д. Тимчишин [5] підкреслюють важливість таких структур у створенні глобальних стандартів, проте зазначають, що їхні можливості часто обмежуються недостатнім фінансуванням і політичним спротивом із боку окремих держав.

Окрему увагу в літературі приділено проблемі інтеграції мігрантів у приймаючих країнах. Н. Ястремська, М. Городецька, М. Шульга, І. Рега, І. Підберезних (N. Yastremska, M. Horodetska, M. Shulga, I. Rega, I. Pidbereznykh) [6] вивчають питання дотримання їхніх соціальних, економічних і культурних прав, а також виклики, пов'язані з ксенофобією та дискримінацією. Ці аспекти, як зазначають автори, вимагають посилення правових гарантій та впровадження більш гнучких механізмів підтримки.

Питання гармонізації міжнародного та національного законодавства щодо міграції також викликає значний науковий інтерес. Багато робіт зосереджені на аналізі регіональних підходів до захисту прав біженців і мігрантів, зокрема в межах Європейського Союзу, Африканського Союзу та Латиноамериканських держав. Такі дослідники, як Н. Ногас [7], О. Городецький [8] зазначають, що хоча регіональні механізми демонструють певну ефективність, їхня фрагментованість створює перешкоди для формування глобальної стратегії.

Наукові дискусії також стосуються морально-етичних аспектів, висуваючи питання щодо відповідальності розвинених країн перед

мігрантами, які тікають від наслідків колоніалізму, економічної експлуатації чи військових конфліктів. Цей підхід підкреслює необхідність переосмислення політик міграційного контролю з урахуванням принципів справедливості та солідарності.

Таким чином, аналіз сучасних досліджень дозволяє окреслити широкий спектр проблем і підходів до теми. Водночас багато аспектів залишаються відкритими для подальшого вивчення, зокрема пошук нових інструментів для посилення міжнародно-правового захисту, що й визначає актуальність цього дослідження.

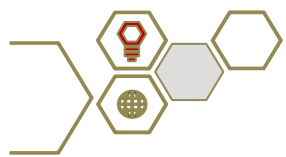
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових робіт, присвячених загальним принципам міжнародного права та механізмам їхнього функціонування, залишається багато дискусійних питань, пов'язаних із конкретною діяльністю міжнародних організацій та урядів держав, які потребують додаткової уваги.

У цій статті зроблено спробу проаналізувати сучасні проблеми та запропонувати рекомендації щодо вдосконалення чинних правових механізмів. У центрі уваги – необхідність комплексного підходу, що поєднує зміцнення міжнародного права, ефективне використання його принципів у національних правових системах і розширення міжнародної співпраці. Це дозволить забезпечити не лише правову, а й соціальну захищеність біженців у сучасному глобалізованому світі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідити та проаналізувати міжнародні правові норми, які регулюють захист прав біженців і мігрантів у сучасному світі.

Завдання статті:

- 1) схарактеризувати сучасний стан міжнародних правових норм щодо захисту прав біженців і мігрантів;
- 2) з'ясувати роль міжнародних організацій і держав у забезпеченні дотримання міжнародних правових норм;

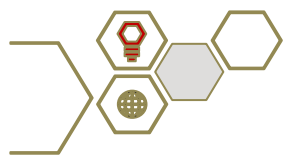
3) надати рекомендації щодо вдосконалення міжнародного права та практик захисту прав біженців і мігрантів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Біженці – це особи, які були змушені залишити свою країну через переслідування, збройний конфлікт, насильство, порушення прав людини або інші обставини, що загрожують їхньому життю, свободі чи безпеці [8, с. 63]. Це люди, які втратили можливість покладатися на правовий і соціальний захист своєї держави, часто внаслідок того, що саме уряд їх переслідує або не може забезпечити їхню безпеку. Ця особливість відрізняє біженців від інших категорій мігрантів, навіть тих, хто стикається з серйозними труднощами, та від осіб, які потребують гуманітарної допомоги.

Основна причина, через яку люди стають біженцями, полягає у відсутності вибору. Це вимушений статус, викликаний обставинами, які змушують покинути все знайоме й оселитися в чужій країні, часто без гарантій безпеки чи стабільності. Бути біженцем означає жити у вигнанні, повністю залежати від підтримки інших людей або інституцій у задоволенні базових потреб, таких як їжа, одяг, житло.

Біженці мають невідчужувані права, які міжнародне співтовариство зобов'язане охороняти та захищати відповідно до міжнародних правових норм. Серед них право на захист від насильства, зокрема з боку держави, з якої вони втекли, а також право на притулок у безпечній країні. Принцип невидворення, закріплений у Конвенції про статус біженців 1951 року, забороняє повернення біженців до місць, де їхньому життю або свободі загрожує небезпека. Вони мають право на справедливий розгляд свого статусу, доступ до базових соціальних послуг, що стосуються охорони здоров'я та освіти, а також на участь у суспільному житті нової країни.

Захист прав біженців також охоплює право на сімейне життя, свободу пересування, працю та власність. Ці права є основою для гідного життя й сприяють інтеграції біженців у нове середовище. Водночас повага до прав біженців є важливою передумовою для розв'язання глобальних проблем,

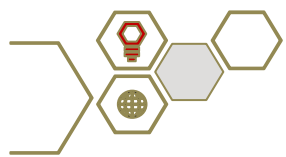
пов'язаних із міграцією, та запобігання новим хвилям вимушеного переселення.

Проблеми, з якими стикаються біженці, демонструють взаємозалежність між правами людини, політичною стабільністю та міжнародною співпрацею. Масові переселення часто є результатом грубих порушень прав національних, етнічних або релігійних меншин, міжетнічних конфліктів та інших форм дискримінації. Відповідно, розв'язання цих проблем неможливе без усебічного захисту прав біженців і ефективного міжнародного реагування на їхні потреби [7, с. 111–112].

Основні міжнародні документи, що регулюють статус біженців і визначають їхні права та обов'язки, є основою міжнародного правового захисту цієї вразливої категорії осіб. Найбільш фундаментальними актами в цій сфері є Конвенція про статус біженців 1951 року (далі – Конвенція) та Протокол до неї 1967 року (далі – Протокол).

Конвенція 1951 року стала першим міжнародним договором, який системно визначив поняття «біженець» і закріпив основні права осіб, які перебувають під міжнародним захистом. У документі визначено принцип невисилання (*non-refoulement*), що забороняє примусове повернення біженців до країни, де їхнє життя чи свобода опиняються під загрозою. Цей принцип став основоположним у міжнародному праві щодо захисту біженців. Однак дія Конвенції спочатку обмежувалася лише особами, які стали біженцями через події, що відбулися до 01 січня 1951 року, здебільшого в контексті Другої світової війни [9].

Протокол 1967 року розширив рамки Конвенції, скасувавши часові та географічні обмеження [10]. Це дозволило поширити її положення на всіх осіб, які підпадають під визначення біженців незалежно від того, коли й де вони стали жертвами переслідувань. Таким чином, Протокол адаптував систему захисту до нових умов, зокрема зростання кількості біженців унаслідок деколонізації, локальних конфліктів і політичних репресій.

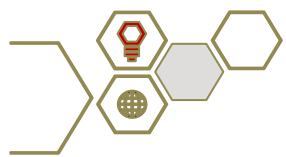
Крім Конвенції та Протоколу, важливу роль у захисті біженців відіграють й інші міжнародні документи. Женевські конвенції 1949 року, зокрема Конвенція про захист цивільного населення під час війни, містять норми, які забороняють дискримінаційне або вороже ставлення до біженців. Вони спрямовані на забезпечення гуманного поводження з особами, що перебувають поза захистом своєї держави [11].

Декларація ООН про територіальний притулок 1967 року закріпила право осіб на отримання притулку в іншій країні в разі переслідувань і заборону їх примусового повернення [12]. Це доповнює принцип non-refoulement, посилюючи захист прав біженців у межах міжнародного гуманітарного права.

У регіональних масштабах питання біженців регулюються, зокрема, Конвенцією Організації африканської єдності 1969 року, яка враховує специфіку Африки. Документ розширює визначення біженця, включаючи осіб, які змушені залишити свої домівки через агресію, окупацію, зовнішнє домінування або порушення громадського порядку.

Новим етапом у розвитку міжнародних норм стало прийняття Нью-Йоркської декларації про біженців і мігрантів у 2016 році, яка стала основою для створення Глобального договору про біженців 2018 року. Глобальний договір спрямований на вдосконалення міжнародної системи захисту, зокрема через заклики до більш справедливого розподілу відповідальності між державами, посилення солідарності та дотримання принципів гуманності.

Імплементація норм міжнародного права щодо захисту біженців у внутрішньодержавне законодавство є основним механізмом, через який міжнародно-правові принципи набувають юридичної сили в межах окремих країн. Цей процес забезпечує гармонізацію міжнародних зобов'язань із правовою системою держави, що робить міжнародні норми доступними та зрозумілими для їх ефективного застосування на національному рівні. При цьому принципи міжнародного права не втрачають своєї універсальності, адже вони залишаються частиною міжнародної системи захисту прав людини.

Зупинимось більш детально на основних принципах міжнародного права, що стосуються біженців, їхній ролі у формуванні міжнародної системи захисту, а також на способах їх імплементації у внутрішньодержавне право.

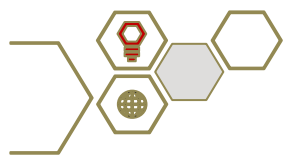
Принцип невидворення, відомий також як *non-refoulement*, є одним із найважливіших і фундаментальних принципів міжнародного права щодо захисту біженців. Його сутність полягає в забороні примусового повернення особи до країни, де їй загрожують переслідування, тортури або інші види жорстокого поводження чи порушення прав. Закріплений у ст. 33 Конвенції ООН про статус біженців 1951 року, цей принцип став основою системи міжнародного захисту біженців [9].

Роль принципу невидворення в міжнародному праві важко переоцінити. Він забезпечує мінімальний стандарт захисту, що діє незалежно від статусу особи. Навіть якщо особа офіційно не визнана біженцем, держава зобов'язана утриматися від її депортації, якщо є вагомі підстави побоюватися переслідування. Таким чином, принцип *non-refoulement* є механізмом захисту, який гарантує, що навіть найбільш уразливі категорії осіб не будуть піддані ризику переслідування або жорстокого поводження в країні походження.

На практиці цей принцип застосовується в різних контекстах: від розгляду прохань про надання притулку до регулювання умов повернення. Особливої актуальності він набуває у випадках, коли людина перетинає кордон нелегально, шукаючи захисту. Жодна держава не має права ігнорувати цей принцип на тій лише підставі, що особа порушила правила в'їзду чи перебування.

Принцип невидворення знайшов своє відображення не лише в Конвенції 1951 року, але й у низці інших міжнародних та регіональних документів, таких як Конвенція проти тортур і Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Його дія поширюється навіть на зони конфліктів, забезпечуючи мінімальний рівень гуманітарного захисту.

Національне законодавство багатьох держав також визнає цей принцип. У Європі країни-члени ЄС інтегрували *non-refoulement* у свої правові системи

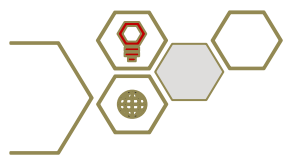
через Дублінські угоди та інші нормативні акти. В Україні цей принцип закріплений у Законі «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», який прямо забороняє примусове повернення осіб до країн, де їхньому життю чи свободі загрожує небезпека [13; 14, с. 50–51].

Проте в практичній реалізації принципу виникають труднощі. Одна з основних проблем стосується попереднього відбору заявників у пунктах перетину кордону, таких як аеропорти чи морські порти. Широке використання понять «перша країна притулку» та «безпечна країна» без належних процедурних гарантій іноді призводить до порушень, коли особи фактично опиняються перед загрозою повернення.

Принцип невидачі (non-expulsion) є важливим елементом міжнародного захисту біженців, який встановлює заборону на передачу осіб, що отримали статус біженців, іншій державі, якщо це загрожує їхньому життю, свободі чи безпеці. Він є доповненням до принципу невидворення (non-refoulement) і спрямований на запобігання ситуаціям, коли біженці опиняються в небезпеці через політичні чи кримінальні причини, зокрема у зв'язку із запитами на екстрадицію [15].

Хоча Конвенція ООН про статус біженців 1951 року прямо не визначає процедури чи рамок для невидачі біженців, у ст. 33 міститься положення про виняткові обставини, коли видача може бути дозволена. Це стосується осіб, які становлять загрозу національній безпеці країни, що надала їм притулок, або ж тих, хто вчинив тяжкий злочин і є суспільно небезпечним для країни перебування. Такі обмеження визнають право держав на захист свого суверенітету, але наголошують на винятковості подібних рішень.

Роль принципу невидачі в міжнародному праві полягає в забезпеченні балансу між правами біженців та інтересами держав. Він запобігає можливим зловживанням із боку осіб, які отримали притулок, і водночас унеможливорює переслідування біженців через політичні, етнічні, релігійні чи інші причини. Це особливо важливо в умовах, коли держави можуть використовувати запити на екстрадицію як інструмент політичного тиску чи помсти.

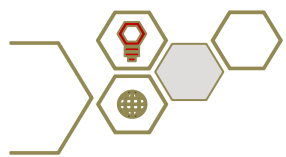
На національному рівні принцип невидачі знаходить своє відображення в законодавстві багатьох країн. Наприклад, в Україні цей принцип закріплений у Законі «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» [13]. Закон прямо забороняє видачу біженців до країни, де їм загрожує переслідування, за винятком випадків, передбачених міжнародним правом. Подібні норми існують у законодавствах держав ЄС, де вони також інтегровані в спільну політику щодо притулку.

Особливу увагу привертає попереджувальний характер цього принципу. Міжнародне право покладає на біженців обов'язок дотримуватися законів країни перебування. Таким чином, принцип невидачі сприяє взаємній відповідальності: держава забезпечує захист, а біженці, відповідно, зобов'язані утримуватися від дій, які можуть становити загрозу безпеці.

Однак застосування принципу невидачі на практиці стикається з викликами. Однією з проблем є відсутність достатніх процедурних гарантій, які повинні забезпечити, щоб рішення про видачу приймалося лише після ретельного аналізу та за наявності неспростовних доказів. У цьому контексті важливу роль відіграє незалежна судова система, яка має розглядати такі справи з урахуванням міжнародних стандартів.

Принцип рівного поділу тягаря прийому та облаштування біженців між усіма державами є важливим елементом сучасної системи міжнародного права, спрямованим на забезпечення справедливого підходу до розв'язання проблем біженців. Хоча цей принцип прямо не закріплений у тексті Конвенції про статус біженців 1951 року, він поступово набуває визнання в міжнародній правовій практиці. Його сутність полягає в спільній відповідальності держав за прийом, захист і підтримку біженців, де акцент робиться на співпраці між країною притулку та країною походження, а також іншими членами міжнародної спільноти.

Основна ідея цього принципу – забезпечити рівномірний розподіл зусиль і ресурсів для розв'язання проблеми біженців, щоб окремі країни, особливо ті, які географічно ближчі до зони конфлікту чи криз, не опинялися

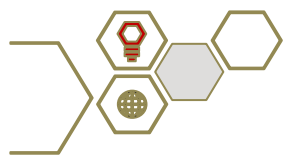
під надмірним тиском. У багатьох випадках, коли масовий наплив біженців перевищує можливості однієї країни, допомога міжнародного співтовариства є не просто бажаною, а необхідною. Це стосується як фінансової, так і технічної підтримки, а також участі в програмах переселення біженців.

Важливу роль у просуванні цього принципу відіграє УВКБ ООН. Завдяки своїм численним резолюціям і практичній діяльності, ця організація сприяє укріпленню солідарності між державами в питаннях біженців. Виконком УВКБ ООН наголошує, що подолання проблеми біженців потребує колективних зусиль світової спільноти, які виходять за межі стандартних завдань організації. Це охоплює сфери захисту прав людини, підтримання миру й безпеки, а також контроль над масовими міграційними потоками.

Значення принципу рівного поділу тягара виходить за межі лише гуманітарних аспектів. Він також має геополітичне значення, оскільки сприяє зміцненню довіри між державами. Зокрема, країни, що приймають найбільшу кількість біженців, отримують підтримку від інших членів міжнародної спільноти, що дозволяє зменшити соціальну, економічну та політичну напругу.

Удосконалення міжнародно-правового захисту прав біженців і мігрантів вимагає комплексного підходу, що охоплює як покращення національних правових систем, так і посилення міжнародної співпраці, створення нових механізмів захисту, а також забезпечення соціальної й економічної інтеграції цих груп осіб. Це дозволить не тільки забезпечити ефективний захист прав біженців і мігрантів, але й зміцнити загальну безпеку та стабільність на глобальному рівні.

Висновки. Здійснене нами дослідження доводить важливість комплексного підходу до захисту прав біженців і мігрантів у сучасному міжнародному праві. Актуальність цієї теми посилюється на фоні глобальних криз, що призводять до масових переміщень населення, і підкреслює необхідність удосконалення міжнародних правових норм. Сучасні міжнародні правові норми, такі як Конвенція 1951 року щодо статусу біженців, містять

низку принципів, таких як невідворення та невидача, що гарантують захист осіб, які шукають притулку. Проте, попри наявність чинних міжнародних документів, на практиці виникають значні труднощі в забезпеченні їх ефективного виконання.

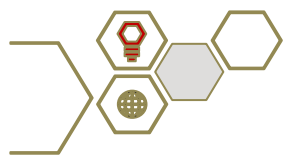
Важливу роль у гарантуванні прав біженців і мігрантів відіграють міжнародні організації, зокрема УВКБ ООН, а також низка неурядових організацій, що надають гуманітарну допомогу та сприяють створенню правових механізмів для захисту цих вразливих груп населення. Співпраця між міжнародними організаціями та державами є основною для ефективного розв'язання проблеми, оскільки саме держави мають основні повноваження для реалізації міжнародних стандартів на національному рівні.

Водночас для покращення ситуації з правами біженців і мігрантів необхідно вдосконалити міжнародне право. Одним зі шляхів є створення більш чітких механізмів для забезпечення рівного розподілу тягара прийому біженців між країнами, що дозволить зменшити навантаження на окремі держави та забезпечити більш справедливий доступ до захисту для осіб, які потребують притулку. Важливим є також розширення повноважень міжнародних організацій для здійснення контролю над виконанням міжнародних зобов'язань.

Зважаючи на посилюваний вплив змін клімату на глобальні міграційні потоки, перспективним вбачається дослідження адаптації міжнародного права до нових викликів, пов'язаних з екологічною міграцією. Це створює нові можливості для вивчення правового статусу осіб, які вимушено переселяються через зміни в навколишньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Логвинський Г. В. Родовий об'єкт для посягання на захисника чи представника особи. *Нове українське право*. 2021. № 3. С 249–254. URL: <http://www.newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/55> (дата звернення: 03.10.2024).

2. Сулейманова С. Р. Особливості застосування медіації у збройному конфлікті. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.)* Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 795–797. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0e70e3c5-d5ff-45cb-9f28-ec72200de3f7/content> (дата звернення: 03.10.2024).

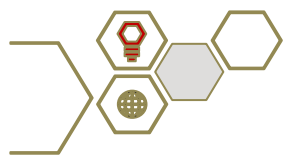
3. Сулейманова С. Р. Відшкодування шкоди за участю держави в умовах воєнного стану: процесуальні аспекти. *Цивільне судочинство та виконавче провадження в умовах воєнного стану : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. ім. Ю. С. Червоного* (Одеса, 16 грудня 2022 р.). Одеса: Фенікс, 2022. С. 69–75. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/574d70d3-c1ae-4baf-999d-de7ceac0a12d/content> (дата звернення: 03.10.2024).

4. Tymchyshyn A., Zvonarov O., Mokhonko O., Postryhan V., Popovych O. Application of the method of computer forensic simulation of crimes in the course of an armed conflict. *Cuestiones Políticas*. 2022. Vol. 40. № 75. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4075.22>

5. Тимчишин А., Тимчишин Д. Документи як процесуальні джерела доказів у кримінальному судочинстві. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. Вип. 2 (30). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2\(30\)-970-980](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2(30)-970-980)

6. Yastremska N., Horodetska M., Shulga M., Rega I., Pidbereznykh I. Effectiveness of European Human Rights Protection Mechanisms in the Context of Military Operations. *Pakistan Journal of Criminology*. 2024. Vol. 16. № 3. URL: <https://openurl.ebsco.com/EPDB%3Aagd%3A11%3A16566955/detailv2?sid=ebso%3Aplink%3Ascholar&id> (date of access: 03.10.2024).

7. Ногас Н. Міжнародний захист прав біженців і переміщених осіб. *Актуальні проблеми правознавства*. 2024. Вип. 1 (37). С. 110–116. DOI: [10.35774/app2024.01.110](https://doi.org/10.35774/app2024.01.110)

8. Городецький О. О. Міжнародні стандарти захисту біженців та їх основоположні принципи. *Право та державне управління*. 2020. №2. С. 62–68. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.2.9>
9. Конвенція про статус біженців від 28.07.1951. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU51K02U> (дата звернення: 03.10.2024).
10. Протокол щодо статусу біженців від 04.10.1967. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text (дата звернення: 03.10.2024).
11. Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення: 03.10.2024).
12. Декларація про територіальний притулок № 995_316 від 14.12.1967. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/140251___140251 (дата звернення: 03.10.2024).
13. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України № 3671-VI від 08.07.2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 16. Ст. 146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> (дата звернення: 03.10.2024).
14. Гороть А. Ретроспективний аналіз міжнародних норм захисту прав біженців та проблеми захисту прав біженців та внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Історико-правовий часопис*. 2017. №2 (10). С. 49–54. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/13876/1/10%20horot%27.pdf> (дата звернення: 03.10.2024).
15. Чуєнко В. І. Принципи міжнародно-правового статусу біженців. *Право та інновації*. 2018. № 2 (22). С. 111–118. DOI: 10.31359/2311-4894-2018-22-2-111